

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Koduteenuse korraldamise probleeme kohalikes omavalitsustes

SKA KOV nõustamistalituse juriidilised nõustajad:

Hilje Arukuusk

Ilona Säde

SKA KOV nõustamistalituse tutvustus

- Enamusele Teist oleme me juba tuttavad.
- Muutunud on meie nimi – nüüd oleme SKA **KOV nõustamistalitus**.
- Meie meeskonna koosseis on muutunud ning täienenenud ja aprillis 2021 täieneb veelgi. Vajalikud kontaktid ja muu olulise info leiate alati meie talituse kodulehelt.
- Vaadake julgesti!

SKA KOV nõustamistalitus tutvustus

Oma tegevustes keskendume eeskätt:

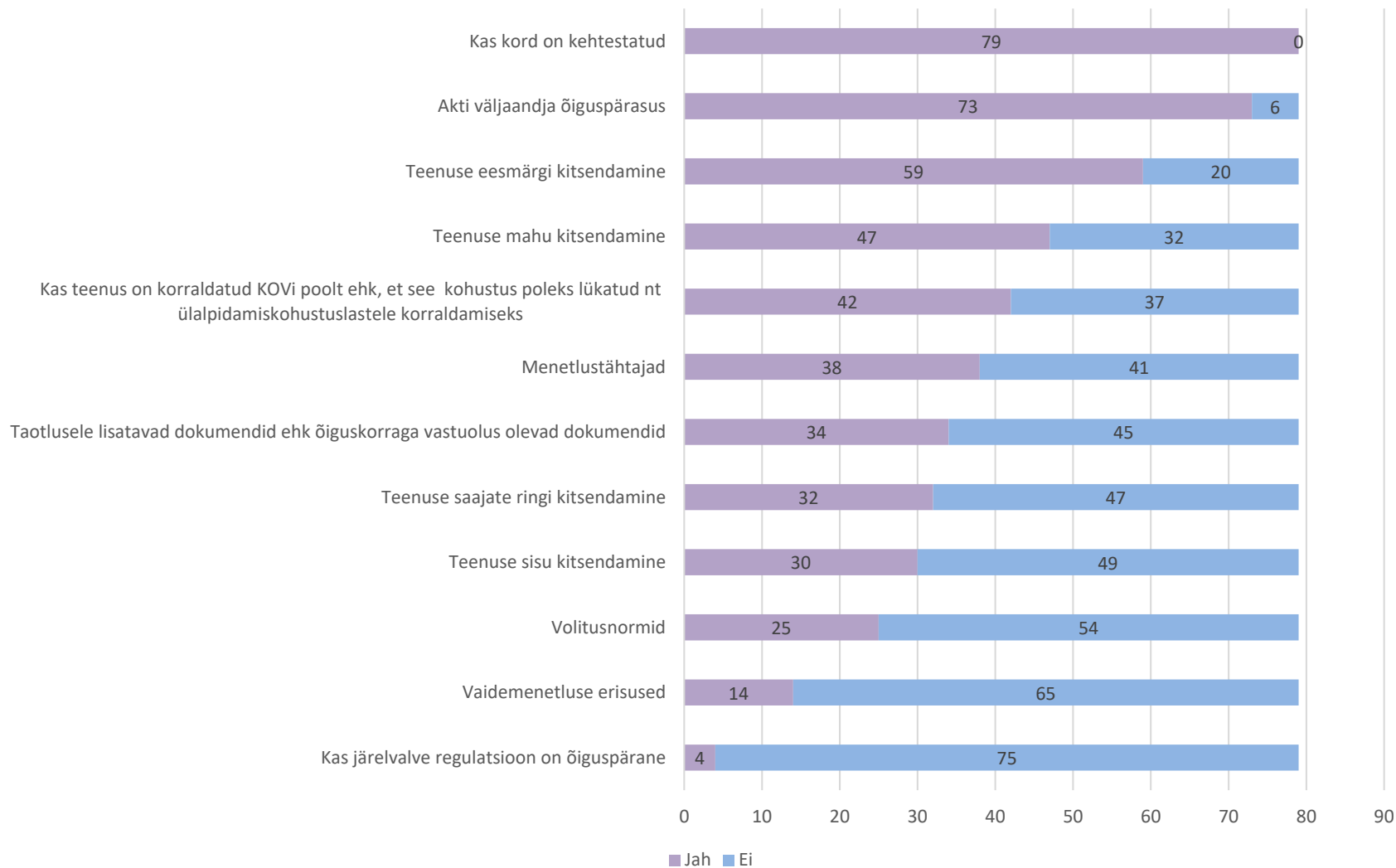
- täisealistele suunatud sotsiaalkaitse valdkonnas KOVide toetamisele;
- samuti nõustame KOVe sotsiaalkaitse ülesannete täitmisel pakkudes nii strateegilist, rakenduslikku kui ka juhtumipõhist nõustamist, et suurendada riigipoolset tuge.

Koduteenuse analüüsid

- 2020. aastal analüüsisime kohalike omavalitsuste koduteenust reguleerivaid määrusi, et saada ülevaade, kas ja mil määral on määrustes kitsendusi ja piiranguid, mis takistavad teenuse kättesaadavust.
- Täna sel seminaril jagame Teiega saadud ülevaadet.
- Oluline on märkida, et KOVidele, kes said 2019-2020 meie poolt terviklikud õiguslikud analüüsid kõigi KOVi kohustuslike sotsiaalteenuste kohta, me täiendavalt koduteenuse analüüsi eraldi dokumendina enam ei saatnud.

Diagramm

Koduteenus

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Täna sel veebiseminaril
käsitleme kõiki diagrammis
nimetatud teemasid!

Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord

- Kohustuslike sotsiaalteenuste korraldamiseks peab iga KOV kehtestama sotsiaalhoolekandeline abi andmise korra. Selles peab sisalduma vähemalt sotsiaalteenuste ja -toetuste kirjeldus ja rahastamine ning nende taotlemise tingimused ja kord (SHS § 14 lõige 1).
- Seadus ei sätesta, kas volikogu peab reguleerima kõiki sotsiaalteenuseid ühes õigusaktis või iga teenust eraldi.
- Reguleerides ühte teenust samal ajal mitmes õigusaktis, ei tarvitse aga olla tagatud põhiseadusest tulenev **õigusselguse põhimõte**, mille alusel peaksid õigusnormid olema **selged, täpsed ja ühetähenduslikud** ning mõistetavad inimesele, kellele norm on suunatud.

Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord

- Sotsiaalhoolekandeline abi andmise või koduteenuse osutamise kord oli formaalselt kehtestatud kõigis KOVides.
- Oluline on aga meeles pidada, et nimetatud õigusaktide kehtestamine on **volikogu ainupädevuses** (KOKS § 22 lõige 1 punkt 5), **mistõttu ei saa seda ülesannet delegeerida** linna- või vallavalitsusele. Mõnedel juhtudel oli seda aga siiski tehtud.

Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord

Tähelepanu tuleb pöörata ka sellele, milliseid ülesandeid ja kellele saab KOV üldse delegeerida. Seadusega KOVi pädevusse antud küsimused otsustab **omavalitsuse nimel volikogu**, kes võib nende küsimuste lahendamise volitada ka valla- või linnavalitsusele, volikogu määratud osavalla või linnaosa esinduskogule, ametiasutusele, asutuse struktuuriüksusele või ametnikule (KOKS § 22 lõige 2).

NB! Volitada ei saa volikogu ainupädevusse antud küsimusi!

Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord

Seega isikutele nagu näiteks eraõiguslikule juriidilisele või füüsilisele isikule või vallavalitsuse hallatavale asutusele võib ülesande delegeerida vaid siis, kui seadus sellise võimaluse ette näeb.

Näiteks SHS § 31 lõige 2: „*Kohaliku omavalitsuse üksus võib halduslepinguga volitada varjupaigateenuse osutamise otsustamise eraõiguslikule juriidilisele või füüsilisele isikule või teise kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutusele.*“

Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord

- Koduteenuse määruseid analüüsid märkasime, et osa KOVe oli edasi volitanud koguni abivajaduse hindamise ülesande, ometi on see SHSi kohaselt KOVi kui avaliku võimu kandja kohustus.
- Tegu on avaliku võimu teostamisega avaliku teenistuse seaduse mõttes, mida saab teostada vaid ametnik, mitte aga töölepingu alusel töötav inimene. Nt ei saa avalikku võimu teostada KOVi hallatava asutuse töötajad.

Volitusnormid ja normitehnika

- Määruse eelnõu koostamisel tuleb arvesse võtta paljusid põhimõtteid ja nõudeid. Oma analüüse koostades märkasime sageli puudusi näiteks määruse andmise aluseks olevates **volitusnormides, terminoloogias, määruse ülesehituses** jne.
- Oluline on, et volitusnormidele viidatakse määruses võimalikult täpselt, st **paragrahvi, lõike ja vajaduse korral ka punkti täpsusega.**

Volitusnormid ja normitehnika

- Määruse eelnõu koostaja peab järgima Vabariigi Valitsuse 2011. aasta 22. detsembri määrust nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (HÕNTE).
- HÕNTEs sätestatud reegleid aitab paremini mõista ka Justiitsministeeriumi kodulehel kättesaadav „Normitehnika käsiraamat“.

Volitusnormid

Samuti kohustab KOVi normitehnika reegleid järgima justiitsministri 22. oktoobri 2012. a määrus nr 52 „**Kohaliku omavalitsuse üksuse aktide Riigi Teatajas avaldamiseks esitamise kord**“, mille § 4 lõike 2 alusel peab KOVi poolt avaldamiseks esitatav määrus vastama ülesehituselt hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale.

Oluline meeles pidada!

Põhiseadusest tulenev **seaduslikkuse põhimõte** tähendab KOVi jaoks lühidalt seda, et KOV peab järgima talle seadusega antud volituse piire ning ei tohi seaduse sätte sisu kitsendada. Määrust kehtestades saab KOV vaid täpsustada seaduses toodud reegleid, kuid mitte kehtestada näiteks uusi piiranguid, mida seaduses kirjas ei ole.

Oluline meeles pidada!

Õigusharudes eristatakse kahte suurt valdkonda: **eraõigust** ja **avalikku õigus**.

Avalikus õiguses on üks ääretult tähtis põhimõte, millest peab õiguse rakendaja lähtuma, nimelt **kõik, mis pole õigusaktides lubatud, on keelatud**.

Koduteenuse eesmärk, sisu, maht ja saajate ring

- Teenuste kättesaadavuse tagamiseks on väga tähtis, et sotsiaalhoolekandeline abi andmise korras oleks teenuse eesmärk, sisu ja saajate ring kooskõlas seaduses **asjaomase teenuse kohta sätestatuga**.
- See tähendab, et seaduse tekstis kehtestatud sotsiaalteenuste mõiste, sisu ja eesmärkide muutmine, kitsendamine, valikuline või vähemal määral rakendamine ei ole lubatud.

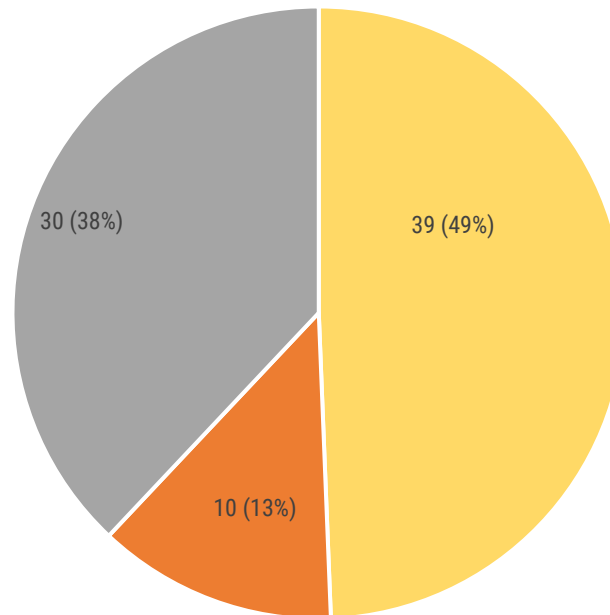
Koduteenuse eesmärk

Määrust kehtestades peab silmas pidama, et teenuse osutamise tingimused võimaldaksid täita seaduses kehtestatud koduteenuse eesmärki, milleks on täisealise isiku **iseseisva ja turvalise toimetuleku tagamine kodustes tingimustes**, säilitades ja parandades tema elukvaliteeti (SHS § 17 lõike 1).

Koduteenuse sisu

Teenuse sisu kitsendamine

■ Puudus üks või enam SHSis nimetatud teenuse sisu komponent ■ Teenuse kirjeldus puudub ■ Puudusi ei esinenud

Koduteenuse sisu

SHS § 17 lõike 2 alusel abistatakse koduteenuse osutamisel isikut toimingutes, mida isik tervises seisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda sooritada kõrvalabita, kuid mis on vajalikud kodustes tingimustes elamiseks, nagu **kütmine, toiduvalmistamine, eluruumi ja riiete korrastamine ning väljaspool eluruumi toiduainete ja majapidamistarvete ostmine ja muu asjaajamine.**

Koduteenuse sisu

Kõige sagedamini jätsid KOVid määrustes nimetamata **abistamise eluruumi kütmisel ja toidu valmistamisel**. Need tegevused olid asendatud nt küttepuude tuppa toomisega või toiduainete toomisega lähimast müügikohast.

Kuna SHS sätestab teenuste miinimumnõuded, siis peavad seaduses nimetatud tegevused kindlasti sisalduma ka KOVi määrustes. Küll aga võib KOV võimaluse korral osutada inimesele abi rohkem, kui seadus ette näeb.

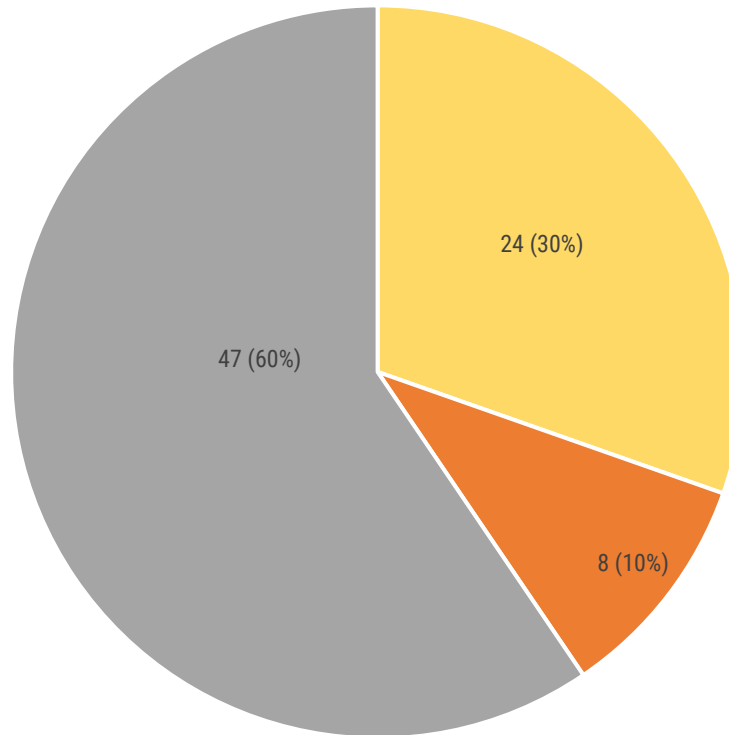
Koduteenuse maht

Teenuse mahu kitsendamine

■ Teenuse maht on ajaliselt ja/või ruumiliselt piiratud

■ Teenuse kirjeldus puudub

■ Puudusi ei esinenud

Koduteenuse maht

Tulenevalt SHS § 3 lõike 1 punktist 1 lähtutakse sotsiaalhoolekandeline abi andmisel esmajärjekorras isiku vajaduses.

Sisulisi, ajalisi ja mahu piiranguid ei sätesta koduteenusele ka SHS. Seega tuleb inimesele teenust osutada sellises ulatuses, mis vastab tema vajadusele ning võimaldab kodustes tingimustes iseseisvalt ja turvaliselt toime tulla.

Koduteenuse maht

- Koduteenuse määrustes piirati nt koristamise ulatust kindlate ruutmeetrite või tubade arvuga.
- Teenuse osutamist piirati ka ajaliselt, näiteks kindla tundide arvuga nädalas või kuus või osutati teenust ainult tööpäeviti.
- Kehtestati ka, et teenust osutatakse maksimaalselt kaks aastat.

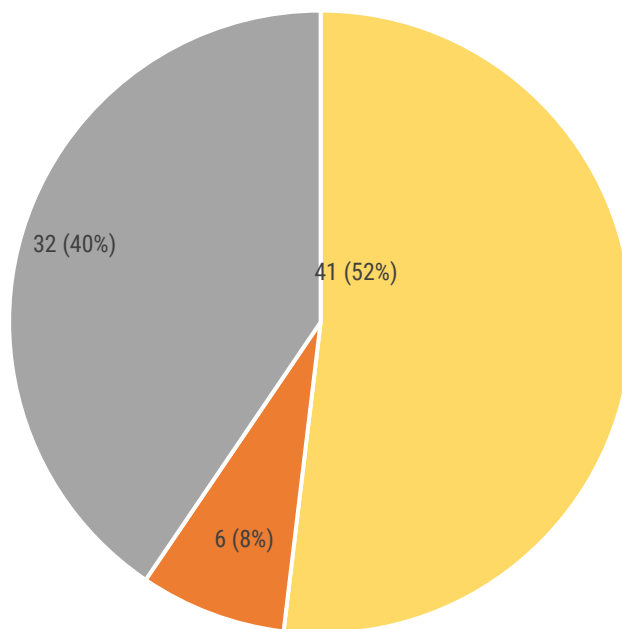
Koduteenuse maht

- Selliseid piiranguid ei tohiks aga määruses kehtestada, sest nii ei ole võimalik arvesse võtta inimese tegelikku abivajadust.
- SHSi kohaselt tuleb abivajadust hinnata ja täpsustada **iga inimese puhul eraldi** ning koduteenuse vajalikud tegevused nimetada teenuse osutamiseks antavas haldusaktis või sõlmitavas halduslepingus.

Koduteenuse saajate ringi kitsendamine

Teenuse saajate ringi kitsendamine

- Teenuste saajate ring on SHSiga vastuolus ehk siis eelduseks on kas kõrge vanus, puude olemasolu või seadusjärgsete ülalpidajate puudumine vms.
- Teenuse kirjeldus puudub
- Puudusi ei esinenud

Koduteenuse saajad

Koduteenust on õigustatud saama kõik täisealised isikud, kes terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel vajavad kõrvalabi kodustes tingimustes iseseisvaks ja turvaliseks toimetulekuks.

Koduteenuse saajate ringi kitsendamine määrustes

Teenuse saamine oli seatud sõltuvusse alljärgnevast:

- isiku halb majanduslik olukord;
- rahaliste vahendite olemasolu KOVil;
- pereliikmete võimekus abivajajat ise hooldada;
- ülalpidajate puudumine;
- teiste sotsiaalteenuste samaaegne saamine;
- puude raskusastme olemasolu;
- vanus (vaid eakatele);
- teovõime;
- nakkushaiguste, alkoholismi ja narkomaania puudumine jms.

Isiku majanduslik olukord

- Majanduslikku olukorda saab arvesse võtta vaid inimeselt võetava **tasu suuruse määramisel**, mitte aga abivajaduse kindlakstegemisel. SHS ei piira abi andmist neile, kes suudavad selle eest ise tasuda.
- KOV peab sotsiaalteenuseid **korraldama**, sõltumata inimese ja tema perekonna majanduslikust olukorrast, teadmistest, oskustest jne.

Rahaliste vahendite olemasolu KOVil

- SHS ei näe ette võimalust seada koduteenuse osutamist sõltuvusse sellest, kas KOVil on selleks raha või mitte.
- Kõigi KOV kohustuslike sotsiaalteenuste puhul on **KOV vaba otsustama üksnes seda, kuidas ülesannet täita, mitte aga seda, kas seda teha.**

Teiste sotsiaalteenuste samaaegne saamine

- Mõnedes KOVides ei osutata koduteenust ka siis, kui inimesele on määratud hooldaja või kui talle osutatakse samal ajal muid sotsiaalteenuseid.
- SHS sellist piirangut ei sea ja vajadusel võib inimesele osutada samal ajal ka mitut sotsiaalteenust.

Pereliikmete võimekus abivajajat ise hooldada

- Sageli eeldatakse, et lähedased hooldavad abivajavaid pereliikmeid ise või korraldavad neile vajalikke sotsiaalteenuseid.
- Perekonnaseaduse kohaselt on ülalpidajatel küll kohustus maksta vajadusel täisealisele abivajajale elatist, kuid ükski seadus ei pane perekonnale kohustust täisealist abivajajat isiklikult hooldada.

Ülalpidajate puudumine

- Eeltoodud põhjustel ei saa KOV seada sotsiaalteenuse osutamise tingimuseks ka ülalpidajate puudumist.
- KOVi poole võib pöörduda **igaüks** ning ülalpidajate olemasolu tuleb vajaduse korral **arvesse võtta vaid sotsiaalteenuse kulude katmisel**, kui abivajajal endal pole selleks piisavalt raha.

Puude raskusastme olemasolu

Ühegi KOVi poolt korraldatava kohustusliku sotsiaalteenuse puhul ei sea SHS teenuse saamise tingimuseks puude raskusastme tuvastamise otsuse olemasolu. Ometi seda sageli nõutakse.

Puude raskusastme olemasolu

- Nagu öeldud, siis ka koduteenuse osutamisel on oluline arvestada, et teenuse saamise eelduseks ei seataks **Sotsiaalkindlustusameti poolt tuvastatud puude raskusastme olemasolu**.
- Puude raskusastet saab hüvitise saamise eelduseks seada vaid juhul, kui seadus selle sõnasegelt ette näeb, ehk siis vaid olukorras, kui seaduses on nimetatud **konkreetne puude raskusaste** (keskmine, raske või sügav).

Puude raskusastme olemasolu

- Seega, kui SHSis pole teenuse saamise tingimusena puude raskusastet nimetatud, **ei saa seda seada ka teenuse osutamise eelduseks.**
- Ka siis, kui SHSis on viidatud puudele ja seda puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse (PISTS) tähenduses või kasutatakse sõnastust „*kes vaimse või kehalise puude tõttu vajab abi*“, ei tohiks seda tõlgendada nii, justkui oleks teenuste saamise eelduseks puude raskusastme tuvastamise otsuse olemasolu.

Puude mõiste

PISTS § 2 lõike 1 alusel on puue inimese anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalekalle, mis koostoimes erinevate suhtumuslike ja keskkondlike takistustega tõkestab ühiskonnaelus osalemist **teistega võrdsetel alustel**.

Selgituseks

Puude raskusaste tuvastatakse siis, kui **puude raskus ületab teatava määra.**

Seega võib inimesel olla puue ka siis, kui SKA pole talle puude raskusastet määranud.

Näide seaduse sõnastusest

SHS § 26 lõige 1:

*„Kohaliku omavalitsuse üksus seab isiku taotluse alusel hoolduse täisealisele isikule, kes **vaimse või kehalise puude tõttu** vajab abi oma õiguste teostamiseks ja kohustuste täitmiseks.“*

Ülaltoodud sõnastus ei tähenda samuti, et inimesel peab olema SKA poolt puude raskusaste tuvastatud, vaid tema **tegelik seisund** peab vastama PISTS § 2 lõikes 1 toodule.

Vanus

- SHS ei sea koduteenuse saamise eelduseks kõrget iga, vaid teenuse sihtgrupiks on kõik täisealised isikud, kes oma terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevalt ei suuda koduses keskkonnas ilma kõrvalabita toime tulla.
- Seega võivad koduteenust vajada ka noores eas inimesed, mitte üksnes eakad.

Teovõime

Mõnel juhul oli määrustes sätestatud, et koduteenust osutatakse vaid teovõimelistele täiskasvanutele.

KOV peab õigusakti kehtestades lähtuma siiski seaduses sätestatud sotsiaalteenuste kirjeldustest ning teenuste saajate ringi omaalgatuslik piiramine ei ole lubatud. SHS ei välista koduteenuse saamist isikutele, kelle teovõime on piiratud, seega ei tohiks seda teha ka KOVid.

Nakkushaigused, alkoholism ja narkomaania

Mõnes määruses sätestati, et teenust ei osutata muu hulgas inimestele, kes põevad nakkushaigusi või kellel on alkoholi- või narkosõltuvus.

Sellised olukorrad raskendavad kahtlemata koduteenuse osutamist, kuid samas ei pruugi nendes olukordades olla põhjendatud koduteenuse osutamisest keeldumine.

Selgituseks

Nt *Covid*-viiruse levik on näidanud, et haigestumise korral võib inimene vajada koduteenust isegi enam ning kindlasti ei tohiks teda vajaliku abita jätta, sest ohtu võib sattuda teenust vajava inimese turvaline toimetulek. Nakkusohu korral tuleb tarvitusele võtta küll kõik vajalikud ettevaatusabinõud, kuid teenuse osutamata jätmine ei ole tegelikult lahendus.

Sõltuvusprobleemid

Tegelikult ei piira seadus otseselt teenuse osutamist ka sõltuvusprobleemidega inimestele. Seetõttu ei saa seda ka täielikult välistada. Kui sõltuvusprobleemide tõttu ei võimalda inimene täita teenuse osutamiseks vajalikke ülesandeid, võib tema õigus teenust saada küll peatuda, kuid peatumine on olemuslikult ajutine ning takistuse möödumise korral teenuse saamise õigus taastub.

Selgituseks

Alati tuleb meeles pidada, et nii hüvitise peatumise, lõppemise kui ka lõpetamise osas peab aluseks olema seadusest tulenev (vt nt SÜS § 18 ja 19).

See tähendab, et KOV ei saa määrusega kehtestada nt selliseid hüvitise saamise, peatumise ja lõppemise aluseid, mida pole seaduses sätestatud.

KOVi kohustus korraldada teenuste kättesaadavus

Kõikide KOVi kohustuslike sotsiaalteenuste korraldamine on KOVi kohustus. See tähendab, et kui kohalikul elanikul peaks selleks vajadus tekkima, peab KOV teenuse korraldama, sõltumata inimese ja tema perekonna majanduslikust olukorrast, teadmistest, oskustest jne. KOVi poole saab pöörduda igaüks ning kohustuslike sotsiaalteenuste korraldamist ei tohiks lükata nt lähedaste õlule.

Taotluse menetlemise tähtaeg

- SÜSi kohaselt tuleb sotsiaalkaitse menetlustes hüvitise andmine või hüvitise andmisest keeldumine otsustada **kümne tööpäeva jooksul** nõuetekohase taotluse esitamisest.
- Mitmed KOVid on aga kehtestanud seaduses sätestatust erineva menetlustähtaja, näiteks et otsus tehakse 30 päeva või 14 päeva jooksul või ka lihtsalt mõistliku aja jooksul.

Taotluse menetlemise tähtaeg

- Mõnel juhul oli kehtestatud, et tähtaja kulgemine algab hoopis abivajaduse hindamisest, mitte aga taotluse esitamisest.
- Samuti nähti mõnedel juhtudel ette menetlustähtaja pikendamise võimalus.

Eeltoodu ei ole aga kooskõlas seadusega, sest KOV ei saa oma määrusega kehtestada seaduses sätestatust erinevat menetlustähtaega.

Taotlusele lisatavad dokumendid

- Üsna sageli nõuti taotluse esitamisel kohustuslikuna dokumente, mida ei ole abivajaduse väljaselgitamiseks otseselt vaja.
- Näiteks kohustati taotlusele lisama seadusjärgsete ülalpidajate või leibkonnaliikmete kontaktandmeid ja nende pangakontode väljavõtteid. **Tegelikult tuleb selliste andmete küsimine päevakorda vaid siis, kui inimene ei ole võimeline ise teenuse eest tasuma, mitte aga kohustuslikuna pelgalt teenuse taotlemisel.**

Taotlusele lisatavad dokumendid

- Mitmes määruses nõuti koduteenuse taotlemisel ka puude raskusastme tuvastamise otsust, kuigi seaduse kohaselt ei ole see kindlasti koduteenuse saamise eelduseks.
- Nii koduteenuse kui mis tahes muu kohustusliku sotsiaalteenuse puhul peab KOV arvestama, et **haldusorgani nõue andmete või dokumentide esitamiseks peab olema alati sobiv, vajalik ja eesmärgipärane**. Teenust vajavat inimest ei tohiks koormata erisuguste dokumentide esitamise nõuetega liigselt ega ka põhjendamatult.

Taotlusele lisatavad dokumendid

Tasub ka meeles pidada, et kui teenuse osutamiseks vajalikke andmeid on KOViil võimalik saada nt riiklikest registritest, tuleks vältida nende andmete täiendavat nõudmist inimeselt endalt. Inimese vähima koormamise kohustus tähendab haldusorgani jaoks põhimõtteliselt keeldu seada enda asjaajamise mugavus vms kaalutlus ettepoole inimese põhjuse ta koormamisest.

Näited KOVi määrustest kohustuslike nõutavate dokumentide kohta (koduteenus)

- kogu perekonna sissetulekute suurust ja kulutusi tõendavad dokumendid
- tõend Eesti Töötukassas arveloleku kohta
- puude raskusastme tuvastamise otsus
- rehabilitatsiooniplaan
- tõendus elatise saamise või mittesaamise kohta
- kohtumäärus ülalpidamiskohustusest vabastamise kohta
- arstitõend nakkushaiguste ja raskete psüühiliste ja somaatiliste haiguste puudumise kohta
- andmed taotleja lähedaste kohta

Selgituseks

- Eelmisel slaidil nimetatud dokumentide küsimisega nõutakse inimeselt sisuliselt selliste asjaolude tõendamist, mis ei ole seaduse kohaselt koduteenuse saamise eelduseks.
- Nt ülalpidajate kohta andmete pärimine tuleb KOVi kohustuslike sotsiaalteenustega seonduvalt kõne alla eeskätt tasuga seonduvas ehk siis, kui inimene ise ei ole võimeline täiel määral teenuse eest tasuma.

Seega peaks vastavaid andmeid küsima üksnes vajadusel, mitte kohustuslikuna.

Vaidemenetlus ja kohtusse pöördumine

- Igaühe õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse on põhiseadusliku kaitse all (PS § 15).
- See hõlmab õigust taotleda kohtulikku kontrolli inimese suhtes tehtud haldusotsustuste kohta. Sotsiaalkaitsega seotud otsuste vaidlustamisel on seadusandja näinud ette ka vaidemenetluse võimaluse.

Vaidemenetlus ja kohtusse pöördumine

Erinevad õigusaktid ja õigusnormide omavahelised seosed võivad sageli olla inimestele keerukad ja raskesti mõistetavad.

Seega on haldusotsuste vaidlustamise regulatsiooni kehtestamine KOVi määrustes väga oluline, vältimaks seda, et inimene ei jäta oma õigusi realiseerimata.

Vaidemenetlus ja kohtusse pöördumine

- Oluline on tähele panna, et sotsiaalkaitsega seotud otsuste vaidlustamisel on seadusandja näinud ette erisused menetlustähtaegade puhul.
- SÜSi alusel saab sotsiaalkaitse korraldamisel tehtud otsuse peale esitatud vaide lahendada 30 päeva jooksul. Seega esineb sotsiaalkaitstes üldisest haldusmenetluslikust vaiete lahendamise tähtajast 20 päeva võrra pikem tähtaeg.

Vaidemenetlus ja kohtusse pöördumine

- Oluline on, et lisaks vaide esitamise võimalusele kehtestatakse määrustes ka kohtusse pöördumise võimalus.
- Samuti tuleks määrustes kehtestada ka tähtajad, mis aja jooksul **saab inimene vaidlustada enda kohta tehtud haldusotsuse ja millal haldusorgan vaide lahendab.**

Mõlemal juhul on selleks 30 päeva.

Vaidemenetlus ja kohtusse pöördumine

Sageli on KOVi määrustes vaidemenetlust reguleerivates sätetes viidatud üksnes **haldusmenetluse seadusele**, arvestamata, et vaide lahendamise tähtaja puhul kehtib siiski ka SÜSist tulenev erisus. Nimelt HMS § 84 lõike 1 alusel lahendatakse vaie 10 päeva jooksul. Tulenevalt aga SÜS § 36 lõikest 2 saab sotsiaalkaitse korraldamisel tehtud otsuse peale esitatud vaide lahendada hoopis 30 päeva jooksul. Seega on oluline pidada silmas ka SÜSis sätestatud erisust.

Vaidemenetlus ja kohtusse pöördumine

On väga oluline, et määrustes ei jäetaks tähelepanuta ka vaide esitamise tähtaega, vältimaks seda, et inimesel jääb kaebeõigus õigeaegselt realiseerimata.

Tulenevalt HMS §-st 75 tuleb vaie haldusaktile või toimingule esitada 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal isik vaidlustatavast haldusaktist või toimingust teada sai või oleks pidanud teada saama.

Järelevalve sotsiaalteenuste üle

- Arusaadavalt teostatakse sotsiaalteenuste üle vajadusel järelevalvet ning see on oluline info ka õigusakti adreassaadi jaoks.
- Peaaegu kõikides KOVi määrustes esinesid aga puudused seoses järelevalve õiguspärase kajastamisega või puudus see sootuks.
- Sageli kehtestati, et sotsiaalteenuste üle teeb järelevalvet valla- või linnavalitsus või sotsiaalametnik.

Järelevalve sotsiaalteenuste üle

- Õigus järelevalve teostamiseks peab alati tulenema seadusest. Järelevalve on kas riiklik-, haldus- või teenistuslik järelevalve ning neil kõigil on omad erisused, eesmärgid, nõuded, õigused ja tagajärjed (vt KorS, VVS, eriseadused).
- SHSi kohaselt teeb nii haldus- kui ka riiklikku järelevalvet sotsiaalteenustega seonduvas Sotsiaalkindlustusamet.
- **KOKSi alusel saab valla- või linnavalitsus teha siiski vaid teenistuslikku järelevalvet (KOKS § 66¹).**

Järelevalve sotsiaalteenuste üle

SHS § 157 lõigete 1 - 3 alusel teeb riiklikku järelevalvet SHSi ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete, välja arvatud SHS § 45³ lõike 4 punktis 2 ja § 45¹³ lõikes 2 sätestatud nõuete täitmise üle **Sotsiaalkindlustusamet**. Riiklikku järelevalvet SHS § 45³ lõike 4 punktis 2 ja § 45¹³ lõikes 2 sätestatud nõuete täitmise üle teostab Terviseamet. **Haldusjärelevalvet** SHSi alusel antud kohaliku omavalitsuse üksuse **haldusaktide õiguspärasuse** ning **sotsiaalteenuste** ja muu abi kvaliteedi, samuti riigi poolt sotsiaalhoolekandeks eraldatud sihtotstarbeliste vahendite kasutamise üle teostab **Sotsiaalkindlustusamet**.

Lõpetuseks!

Meie kõigi ühine eesmärk peaks olema see, et sotsiaalteenused oleksid kättesaadavad kõikidele abivajajatele. Selleks on väga oluline, et ka KOVi määrused oleksid kooskõlas seadustega ning seega ka põhiseadusega.

Meie oleme omalt poolt edastanud Teile põhjalikud õigusaktide analüüsid, nüüd on Teile kord 😊 teha määrustes vajalikud muudatused!

Lõpetuseks!

Juhime tähelepanu ka sellele, et Riigikohus on juba 9. detsembril 2019. a teinud KOVide jaoks märgilise tähtsusega otsuse (nr 5-18-7), milles käsitletakse põhjalikult sotsiaalteenustega seonduvat ja selles sisalduv on vähemal või suuremal määral kohaldatav kõikidele KOVidele. Seega palume nimetatud lahendi valguses ning meie poolt edastatud analüüside toel viia määrused seadusega kooskõlla.

Seaduse täitmine ei ole valikuline ega vabatahtlik, vaid kohustuslik!

Veebiseminar toimub Euroopa Sotsiaalfondi TAT „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ punkti 2.4.4. "Kohalike omavalitsuste sotsiaalhoolekande alane nõustamine elanikkonna abistamiseks" projekti „Kohalike omavalitsuste võimekuse suurendamine ning koostöö toetamine sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks“ raames.

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Aitäh kuulamast!

Hilje Arukuusk ja Ilona Säde

31. märtsil 2021